

Μεγιστοποίηση της μάθησης σε ένα νέο Ολοήμερο Σχολείο

Γιαννικοπούλου Αγγελική, *Εκπαιδευτικός ΠΕ 60*
Κόπτης Αλέξανδρος, *Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.*

Γιαννικοπούλου Αγγελική
Νηπιαγωγός
Αιγαίου 25, Μαρούσι 15122 Αθήνα
Τηλ. 210-8067248 κιν. 693949130
E-mail: agelikigi@yahoo.gr

Κόπτης Αλέξανδρος
Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.
Αλαμάνας 22-14121 Ν.Ηράκλειο Αττικής
Τηλ. 211-0106626 κιν. 6977856663
E-mail: aKoptsis2002@yahoo.gr

Περίληψη: Η αποτυχία του υπάρχοντος ολοήμερου σχολείου καθιστά αναγκαία τη δημιουργία ενός νέου που θα είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές, θα χρησιμοποιεί προγράμματα ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών, θα έχει ζώνη πολιτισμού, θα εφαρμόζει νέες μεθοδολογίες και θα δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να αυτονομείται από το επίσημο Πρόγραμμα. Ένα σχολείο που δημιουργικό, αποτελεσματικό που θα λειτουργεί ως χώρος μάθησης, χαράς, ζωής, που θα αναπτύσσει την κριτική σκέψη των μαθητών, τη συλλογική και τη δημιουργική προσπάθεια, την πρωτοβουλία, την ευελιξία. Στο σχολείο αυτό θα διαμορφωθούν νέοι χώροι για δραστηριότητες, σίτιση, ανάπαυση. Η αλλαγή αυτή πρέπει να συνδυαστεί και με ανάπτυξη διερευνητικής διαδικασίας μάθησης, ώστε οι μαθητές να επινοούν δικούς τους τρόπους ανακάλυψης και χειρισμού της γνώσης, να επεξεργάζονται το εκπαιδευτικό υλικό και να αυτονομούνται αναπτύσσοντας πλούσιες δράσεις. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί η διαδικασία απόκτησης και ποιότητας μάθησης και θα μεγιστοποιηθεί η ίδια η μάθηση.

Λέξεις- κλειδιά: ολοήμερο σχολείο, μάθηση, πολιτισμός

1.Εισαγωγή

Στη σύγχρονη κοινωνία σημειώθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες πολύ σημαντικές αλλαγές, οι οποίες είχαν άμεσες και ισχυρές επιπτώσεις και στην Ελλάδα. Η παγκοσμιοποίηση, η πολυπολιτισμικότητα, η μεγάλη αύξηση των πληροφοριών και των γνώσεων, αλλά και οι αλλαγές στο χώρο της οικογένειας δημιούργησαν νέες συνθήκες και νέες ανάγκες στην κοινωνία, αλλά και ειδικότερα στην εκπαίδευση. Τα νέα αυτά δεδομένα όφειλε να λάβει υπόψη της η πολιτεία κατά το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής τόσο ως προς τον τρόπο, την ποιότητα και τη μεθοδολογία μάθησης όσο και ως προς την αλληλεπίδραση στις σχέσεις μαθητών και δασκάλων.

Μόνο έτσι θα μπορούσε η εκπαίδευση να ανταποκριθεί στις σύγχρονες μαθησιακές και κοινωνικές απαιτήσεις των παιδιών.

Οι νέες δημιουργηθείσες συνθήκες επιβάλλουν τη δημιουργία ενός νέου σχολείου που θα διαφοροποιείται από το ισχύον και θα προσαρμόζεται στα σύγχρονα δεδομένα. Ενώς σχολείου με ιδιαίτερο περιβάλλον, που θα λαμβάνει υπόψη την αισθητική, που θα ικανοποιεί τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των σημερινών μαθητών, που θα λαμβάνει υπόψη τις νέες πηγές γνώσεων, που θα υποκινεί τους μαθητές να ερευνούν, να συνεργάζονται και να ανακαλύπτουν μόνοι τους τη γνώση, που θα αναπληρώνει το έλλειμμα αγωγής της οικογένειας, που θα αξιοποιεί τον ελεύθερο χρόνο των μαθητών, που θα αποδεσμεύει τους μαθητές από την απογευματινή απασχόληση, που θα αφήνει τα παιδιά ελεύθερα να απολαμβάνουν και να χαίρονται τους γονείς τους. Ένα τέτοιο σχολείο μπορεί να είναι ένα νέο ολοήμερο σχολείο.

2.Η μάθηση στο σημερινό σχολείο

Οι νέες τάσεις που επικρατούν σήμερα στην εκπαίδευση σχετικά με τη μάθηση ορίζουν ότι πρέπει να υπάρξει αλλαγή στον τρόπο της διδασκαλίας ώστε αυτή να βασίζεται στην προώθηση μαθησιακών διαδικασιών. Κυρίαρχο ρόλο σ' αυτή τη διαδικασία οφείλει να διαδραματίζει η αλληλεπίδραση των μαθητών μεταξύ τους, οι ενέργειές τους και η αλληλεπίδρασή τους με τον καθηγητή. Ο ρόλος του δασκάλου σταδιακά να μετατραπεί από παροχέα πληροφοριών σε σύμβουλο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Το εκπαιδευτικό υλικό τέλος να είναι υποστηρικτικό της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Η μάθηση, απεναντίας με ότι συμβαίνει σήμερα, οφείλει να προσανατολίζεται στην ομάδα, στη συνεργασία, στην ενδυνάμωση δυνατοτήτων, να μετατρέπει το ρόλο του διδάσκοντα σε βοηθητικό. Να μετατραπεί δηλαδή σε αυτόνομη μάθηση

Είναι όμως η μάθηση σήμερα αυτόνομη; Δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες και προϋποθέσεις για να προσανατολιστεί προς τους μαθητές; Και αν ναι σε ποιο βαθμό;

Η μάθηση είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη διδασκαλία. Ο μαθητής, σύμφωνα με τις νέες αντιλήψεις της παιδαγωγικής ψυχολογίας (Καψάλης, 1995) δεν αποτελεί ένα παθητικό ον που αντιδρά μηχανικά, αλλά μια ενεργητική ύπαρξη, έναν παραγωγό, ένα μετασχηματιστή των πληροφοριών που προσφέρονται από το δάσκαλο. Η μάθηση που επιτυγχάνεται από το μαθητή είναι ένα ζωντανό προϊόν που χρησιμεύει σ' αυτόν να ικανοποιήσει τις ανάγκες του και να λύσει τα προβλήματα της ζωής του.

Για να αποδειχτεί όμως μια διδασκαλία χρήσιμη, ποιοτικά ανώτερη και αποτελεσματική, ο εκπαιδευτικός πρέπει να λάβει υπόψη του τις αρχές, τους παράγοντες, τα επίπεδα και τα στάδια μάθησης ώστε να δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να μαθαίνει αυτόνομα. Άλλωστε, όπως αναφέρει ο Gagné, διδασκαλία σημαίνει το σύνολο των ενεργειών που θα κάνει ο δάσκαλος προκειμένου να

προκαλέσει, να ενεργοποιήσει, να ενισχύσει και να προωθήσει τη μάθηση και αυτές οφείλει ο δάσκαλος να τις γνωρίζει.

Ο σημερινός τρόπος εκπαίδευσης, με τη μετωπική διδασκαλία, με τη θεωρητική μόνο αποδοχή των νέων μεθοδολογιών, με την άρνηση υιοθέτησης της αυτόνομης και ανακαλυπτικής μάθησης των μαθητών δεν οδηγεί σε εκσυγχρονισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας ούτε προωθεί την εφαρμογή του επικαλούμενου νέου σχολείου.

Κατ' αρχάς να ορίσουμε τη μάθηση. Ένας αντιπροσωπευτικός ορισμός μπορεί να θεωρηθεί ο εξής: «Μάθηση είναι μια σταθερή αλλαγή της συμπεριφοράς, η οποία συμβαίνει ως αποτέλεσμα ενισχυμένης πρακτικής». Η αλλαγή αυτή γίνεται αντιληπτή από το ίδιο το πρόσωπο που μαθαίνει, αφού είναι σε θέση να εκτελεί πράξεις που δεν θα μπορούσε να κάνει προηγουμένως, αλλά και από τους άλλους.

Η μάθηση ακολουθεί ορισμένα στάδια (Κασσωτάκης & Φλουρής, 2003), όπως προσοχή, διατήρηση στη βραχυπρόθεσμη μνήμη, κωδικοποίηση, συγκέντρωση και διαφύλαξη, ανάκτηση, αντίδραση, εκτέλεση, επανατροφοδότηση έλεγχος και επίπεδα μάθησης, κατηγορίες δηλαδή δεξιοτήτων διαβαθμισμένης δυσκολίας, (Ματσαγγούρας, 2002α), όπως πληροφοριακό, οργανωτικό, αναλυτικό, πραξιακό. Η γνώση των επιπέδων αυτών, αλλά και των σταδίων που προαναφέρθηκαν θα βοηθήσει ώστε η οργάνωση της διδασκαλίας να γίνεται με τέτοιο τρόπο, που να λαμβάνεται υπόψη ο τρόπος σκέψης του μαθητή. Τα προσφερόμενα δηλαδή ερεθίσματα, η πορεία διδασκαλίας, το οπτικοακουστικό υλικό, το κλίμα στην τάξη οφείλουν να διαμορφωθούν με βάση τα στάδια και τα επίπεδα μάθησης για να επιφέρουν μαθησιακά αποτελέσματα.

Κατά τη διαδικασία μάθησης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές που καθορίζουν τη μάθηση, αλλά και οι παράγοντες, οι οποίοι διαφέρουν από άτομο σε άτομο, αποτελούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε μαθητή και έχουν ζωτική σημασία για τη διδασκαλία.

Οι παράγοντες μάθησης είναι οι ικανότητες, τα κίνητρα, η ετοιμότητα του μαθητή, οι εμπειρίες, η μεθοδολογία, η σχολική ατμόσφαιρα, ο ίδιος ο δάσκαλος. Οι αρχές, είναι η ετοιμότητα για μάθηση, η επανάληψη, η συνάφεια, η ενίσχυση και η παρότρυνση (Τριλιανός, 2003).

3. Σύγχρονες απόψεις για τη μάθηση και τρόποι εφαρμογής τους στο σύγχρονο σχολείο

Στόχος της διδασκαλίας είναι να ενισχύσει τη μάθηση. Γιαυτό είναι απαραίτητο ο εκπαιδευτικός να γνωρίζει τις βασικές θεωρίες της μάθησης, τη διαφορετική τους φιλοσοφία, τις αρχές και τη μεθοδολογία τους, ώστε να συμβάλλει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην ενίσχυση της μάθησης των μαθητών. Κάθε δάσκαλος οφείλει να υιοθετεί στην πράξη στοιχεία και διαδικασίες που θα ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες και τις δυνατότητές των μαθητών του και που θα προκύπτουν από όλες τις θεωρίες μάθησης, νέες και παλαιότερες, αρκεί να ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες των μαθητών του και να αναδεικνύονται αποτελεσματικοί.

Τα βασικά στοιχεία των ουσιαστικότερων θεωριών μάθησης, των οποίων η επίδραση κατά τη διδακτική διαδικασία μπορεί να ενισχύσει τη μάθηση είναι τα παρακάτω:

3.1. Συμπεριφορισμός

Ο σημαντικότερος μηχανισμός της μάθησης είναι, κατά τους συμπεριφοριστές, η ενίσχυση της επιθυμητής συμπεριφοράς (Ράπτης & Ράπτη, 2001).

Η μάθηση συντελείται, κατά τους συμπεριφοριστές, με την ενίσχυση της επιθυμητής ή μη επιθυμητής συμπεριφοράς.

3.2. Εποικοδομητισμός

Η δόμηση της γνώσης, κατά τον εποικοδομητισμό, είναι μια λειτουργία που βασίζεται στις προϋπάρχουσες εμπειρίες και τις νοητικές κατασκευές του καθένα. Τα στοιχεία αυτά βοηθούν σημαντικά τον κάθε μαθητή χωριστά στην ερμηνεία γεγονότων ή φαινομένων και πρέπει να λαμβάνονται πολύ σοβαρά υπόψη από το δάσκαλο κατά τις διδακτικές του επιδιώξεις (Ράπτης & Ράπτη, 2001). Ο εποικοδομητισμός δίνει έμφαση στην ενεργητικό ρόλο του μαθητή και στην επίλυση προβλημάτων διερευνητικού χαρακτήρα, τα οποία δημιουργούν κίνητρο για τους μαθητές (Κορδάκη, 2000).

Οι μαθητές δεν θεωρούνται πλέον παθητικοί δέκτες, αλλά φέρνουν τις δικές τους προηγούμενες αντιλήψεις και απόψεις και εμπλέκονται με ενεργό τρόπο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η γνώση επομένως οικοδομείται με προσωπικό και κοινωνικό τρόπο. Κατά τη διδασκαλία δεν πρέπει να επιχειρείται μόνο η μετάδοση της γνώσης, αλλά να οργανώνονται καταστάσεις και να σχεδιάζονται δραστηριότητες που να προωθούν την οικοδόμηση της επιστημονικής γνώσης.

3.3. Κοινωνικοπολιτιστική θεωρία

Επιστήμονες, με πρωτοπόρο το Ρώσο Vygotsky, τονίζουν το σημαντικό ρόλο που παίζουν οι κοινωνικο-πολιτιστικοί παράγοντες στη γένεση της γνώσης, της μάθησης και της ανάπτυξης του ατόμου. Πρόκειται για μια σύγχρονη κατεύθυνση που είναι γνωστή ως κοινωνικο-πολιτιστική προσέγγιση, κατά την οποία η προσωπική σκέψη οικοδομείται με βάση την κοινωνική αλληλεπικοινωνία.

Η ανάπτυξη, κατά τη θεωρία αυτή, επιτυγχάνεται όχι μόνο χάρις στον έμφυτο νοητικό εξοπλισμό του κάθε ατόμου, αλλά και εξαιτίας της διαμεσολάβησης των κοινωνικών γεγονότων και των πολιτιστικών εργαλείων (όπως είναι η γλώσσα), καθώς και της εσωτερίκευσης των σημασιών με τις οποίες είναι φορτισμένα αυτά τα πολιτισμικά μέσα και εργαλεία. Τα εργαλεία αυτά και οι κοινωνικές σημασίες τους όχι μόνο διαμεσολαβούν για την πραγματοποίηση των γνωστικών διεργασιών, αλλά εμπεριέχουν νοήματα και τρόπους σκέψης που διαμορφώνουν διαλεκτικά τις ίδιες τις νοητικές διεργασίες (Ράπτης & Ράπτη, 2001). Κατά το Vygotsky δηλαδή η κοινωνική αλληλεπικοινωνία γεννά τη γνωστική εξέλιξη (Vygotsky, 1978).

Σε διδακτικό επίπεδο η έννοια της επικείμενης ανάπτυξης σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει πρώτα να προσδιορίζει το επίπεδο των ατομικών ικανοτήτων.

3.4. Ανακαλυπτική μάθηση

Η ανακαλυπτική μάθηση δίνει έμφαση στη διευκόλυνση της μάθησης μέσα από την κατανόηση των δομών ενός αντικειμένου, καθώς και στην ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων από το μαθητευόμενο. Σχετικά με την απόκτηση της γνώσης (Τρίλιανός, 2003) ο Bruner υποστηρίζει την ανακαλυπτική-διερευνητική μάθηση, κατά την οποία ο μαθητής με τις δικές του δυνάμεις προσπαθεί να εμβαθύνει στο αντικείμενο και να ανακαλύψει τις θεμελιώδεις αρχές και σχέσεις που διέπουν τα επιμέρους στοιχεία του. Εδώ η λογική σκέψη του ατόμου παίζει ρόλο, όμως ο Bruner θεωρεί ότι το άτομο πρέπει να προχωρήσει παραπέρα και να καλλιεργήσει τη διαισθητική σκέψη, που του επιτρέπει να κάνει πνευματικά άλματα, να πρωτοτυπεί, να εφευρίσκει και να συλλαμβάνει ριζοσπαστικές λύσεις σε προβληματικές καταστάσεις.

3.5. Συνεργατική μάθηση

Η συνεργατική μάθηση μπορεί να οριστεί ως η από κοινού εργασία πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα με τρόπο τέτοιο, ώστε να προωθείται η ατομική μάθηση μέσω των συνεργατικών διεργασιών (Σγουροπούλου & Κουτουμάνος 2001). Η συνεργατική μάθηση αποφέρει αυξημένη ικανότητα στην ομαδική εργασία, αυτοπεποίθηση, κοινωνικοποίηση, ανάπτυξη ανώτερων πνευματικών λειτουργιών, κριτική σκέψη. Επιπλέον, η συνεργατική μάθηση μπορεί να προσφέρει καλύτερη κατανόηση της μαθησιακής διαδικασίας.

Είναι επομένως ανάγκη ο δάσκαλος να λαμβάνει υπόψη τις βασικές θέσεις των παραπάνω θεωριών και να τις εφαρμόζει στην πράξη, αφού αποδεδειγμένα υποστηρίζουν τη μάθηση και την ενισχύουν. Για να επιτευχθεί όμως αυτό επιβάλλεται η δημιουργία ενός άλλου σχολείου που θα επιτρέπει την ανάπτυξη των παραπάνω ενεργειών. Τέτοιο σχολείο μπορεί να είναι ένα νέο, πραγματικό ολοήμερο σχολείο.

4. Ένα νέο ολοήμερο σχολείο που μεγιστοποιεί τη μάθηση

Το Ολοήμερο σχολείο έχει σκοπό να ενισχύσει δεξιότητες μάθησης, να συμβάλει στην εμπέδωση και διεύρυνση των γνώσεων και δεξιοτήτων, να εντάξει καινοτόμα, δημιουργικά και πολιτιστικά προγράμματα στο πρόγραμμά του, να καταπολεμήσει τις εκπαιδευτικές ανισότητες και να ανακουφίσει τις οικογένειες με την προσφορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Παρά τις όποιες προσπάθειες έγιναν στους τομείς αυτούς είναι κοινά αποδεκτό ότι το ολοήμερο υπολειτουργεί και ελάχιστα προσέφερε τόσο στον εκπαιδευτικό-διδακτικό όσο και στον κοινωνικό τομέα.

Το νέο ολοήμερο σχολείο πρέπει να τηρεί ορισμένες πολύ σημαντικές προϋποθέσεις για να διαφοροποιηθεί από το ήδη υπάρχον και να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητά του. Πρέπει να ικανοποιεί τόσο παιδαγωγικούς όσο και κοινωνικούς στόχους. Οφείλει κατ' αρχάς η πολιτεία να δημιουργήσει τις αναγκαίες κτιριακές υποδομές που να πληρούν ορισμένα minimum λειτουργίας του.

Για παράδειγμα κρίνεται αναγκαία η ύπαρξη αίθουσας σίτισης, αφού η σίτιση αποτελεί μία ζωτικής σημασίας διαδικασία με παιδαγωγικό ρόλο και σοβαρές

κοινωνικοποιητικές επιδράσεις, που μπορεί να έχει και ταξικό χαρακτήρα σε περίπτωση άπορων μαθητών. Για το λόγο αυτό συνιστάται η εξέταση δυνατότητας δωρεάν σίτισης ή μέσω Kettering, αφού είναι εξάλλου γνωστό ότι παιδιά που σιτίζονται πλημμελώς αποδίδουν ελλιπώς στα μαθήματά τους.

Είναι αναγκαία επίσης η ύπαρξη αιθουσών εργαστηρίων με πλήρη εξοπλισμό, καθώς και αίθουσας ανάπαυσης με αναπαυτικούς καναπέδες, τηλεόραση και άρτια οργανωμένη βιβλιοθήκη. Οι χώροι αυτοί, που είναι παιδαγωγικά απαραίτητοι, εάν το πρόγραμμα οργανωθεί με κυλιόμενα διαλείμματα, μπορούν να μετατραπούν σε χώρους ανάπτυξης πολιτισμού και ανατροφοδότησης των μαθητών όλων των τάξεων.

Οφείλει επίσης η πολιτεία να προωθήσει την αναμόρφωση των Αναλυτικών και Ωρολόγιων προγραμμάτων, τη μείωση της διδακτέας ύλης και επιπλέον να πλουτίσει τα σχολεία με κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό. Είναι αναγκαίο να μειωθεί η διδακτέα ύλη για να υπάρχει η δυνατότητα και ο χρόνος για ανάπτυξη διαθεματικών εργασιών, Project, νέων μεθοδολογιών, συνεργατικής διδασκαλίας, χρόνου για ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων, προετοιμασία για την επόμενη ημέρα και χρόνο για συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών και καλλιέργεια υγιών διαπροσωπικών σχέσεων. Το σημερινό σχολείο με το αυστηρά καθορισμένο και χρονικά περιορισμένο πρόγραμμα και κάτω από την πίεση των συνεχώς αυξανόμενων γνώσεων αδυνατεί να αναπτύξει σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις, να αξιοποιήσει την κριτική ικανότητα των μαθητών και να επεκτείνει τις μαθησιακές εμπειρίες σε παιδιά της τέχνης και του πολιτισμού.

Οφείλει επιπλέον η πολιτεία την υποχρεωτική εισαγωγή νέων αντικειμένων για όλους τους μαθητές, ώστε να μην επωφελούνται μόνον αυτοί που επιλέγουν το ολοήμερο πρόγραμμα. Για το λόγο αυτό προτείνεται η υποχρεωτικότητα της παρακολούθησης του προγράμματος για τους μαθητές των μικρών τάξεων έως τις 14.00 και των μεγαλύτερων τάξεων έως τις 15.30.

Στις καινοτομίες που προτείνονται θα αναφέρονταν η επέκταση της διδακτικής ώρας σε 60-90 λεπτά, ώστε να ενταχθεί στο χρόνο αυτό και η προετοιμασία των μαθητών για την επόμενη ημέρα, καθώς και η αξιολόγηση ώστε να μην χρειάζεται περαιτέρω ενασχόληση των μαθητών στο σπίτι. Προτείνονται επιπλέον τα κυλιόμενα διαλείμματα, ώστε να αναλογεί περισσότερος άυλιος χώρος ανά μαθητή και να αποφεύγονται οι ηλικιακές διαφορές. Παράλληλα προτείνεται η μείωση των διαλειμμάτων σε κάποιες περιπτώσεις, ώστε να χρησιμοποιηθούν ως συμπλήρωμα διδακτικών ωρών του Αθλητισμού, των Εικαστικών ή της Θεατρικής Αγωγής. Προτείνεται τέλος η αύξηση των ωρών διδασκαλίας της ξένης Γλώσσας, των Αθλητικών δραστηριοτήτων, της Πληροφορικής. Με τον τρόπο αυτό θα αποτραπούν οι μαθητές από την εξωσχολική φροντιστηριακή παρακολούθηση.

Στο πρόγραμμα προτείνεται να αφιερώνεται μιάμιση ώρα για γεύμα-ανάπαυση-βιβλιοθήκη. Το πρόγραμμα αυτό θα γίνεται ανά δύο τάξεις. Έτσι και λιγότερα παιδιά θα συγκεντρώνονται στο χώρο σίτισης και αυτή θα αντιμετωπίζεται ως δράση ανάπτυξης σχέσεων και κοινωνικοποίησης. Μετά το γεύμα θα ακολουθεί μισή ώρα ανάπαυσης, η οποία θα έχει παιδαγωγικό και εποικοδομητικό χαρακτήρα. Εκεί οι μαθητές θα παρακολουθούν βίντεο, του οποίου η θεματολογία θα αντλείται

από χώρους που προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών. Η θεματολογία δε θα αφορά τη διδασκαλία μαθημάτων, αλλά θα προσφέρεται για χαλάρωση των μαθητών. Μετά την ανάπαυση θα ακολουθεί μισή ώρα απασχόλησης στη βιβλιοθήκη, όπου οι μαθητές θα ασχολούνται ελεύθερα με την ανάγνωση βιβλίων ή θεμάτων που θα αντιμετωπιστούν στη δεύτερη Ζώνη, στο πλαίσιο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Με τον τρόπο αυτό η ώρα της βιβλιοθήκης θα λειτουργεί ως προέκταση της ανάπαυσης, αποκτώντας παράλληλα και παιδαγωγικό χαρακτήρα.

Το πρόγραμμα μπορεί να χωριστεί σε τρεις ζώνες. Η πρώτη είναι η προμεσημβρινή, στην οποία θα διδάσκονται κυρίως τα μαθήματα γλωσσικού και μαθηματικού εγγραμματος. Στη Ζώνη αυτή θα είναι ενταγμένη η υποχρεωτικότητα διδασκαλίας των νέων τεχνολογιών και των αθλητικών δραστηριοτήτων. Η Ζώνη αυτή θα είναι κοινή για όλα τα σχολεία και θα δίνει έμφαση στις γνώσεις και δεξιότητες.

Η δεύτερη Ζώνη θα ακολουθεί την πρώτη και σ' αυτή θα διδάσκονται μαθήματα πολιτισμού. Σκοπός της είναι να συμπληρώνει τις ακαδημαϊκές γνώσεις και να αναπτύσσει όλες τις πλευρές της παιδικής προσωπικότητας. Στη Ζώνη αυτή θα προσφέρονται δυνατότητες δημιουργικής έκφρασης στα εικαστικά, το χορό, το θέατρο, τη μουσική. Η Ζώνη αυτή θα είναι υποχρεωτική, αλλά κάθε σχολείο μπορεί να επιλέγει τα αντικείμενα για τα οποία οι μαθητές του ενδιαφέρονται. Η εν λόγω Ζώνη μπορεί να καταλαμβάνει από 2-3 διδακτικές ώρες του ημερήσιου προγράμματος. Στη Ζώνη αυτή επίσης θα ενταχθεί η πραγματοποίηση προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής, αγωγής υγείας, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, συναισθηματικής αγωγής, μετάβασης.

Η Τρίτη Ζώνη, που θα είναι προαιρετική, σκοπό θα έχει να βοηθήσει τους μαθητές να επιστρέψουν στο σπίτι όσο το δυνατό περισσότερο προετοιμασμένοι. Προς το σκοπό αυτό μπορούν όσοι παραμένουν στη Ζώνη αυτή να παρακολουθούν ενισχυτική διδασκαλία στα μαθήματα που έχουν ανάγκη ή να προετοιμαστούν και για τα υπόλοιπα μαθήματα της επόμενης ημέρας εκτός της Γλώσσας και των Μαθηματικών που θα έχουν ενταχθεί στο κύριο πρόγραμμα.

Στο παραπάνω σχολείο ο μαθητής θα έχει πολύ περισσότερο χρόνο από ότι στο υπάρχον για να αναπτύξει δραστηριότητες, κριτική σκέψη, δεξιότητες. Το σχολείο αυτό θα λαμβάνει υπόψη τις προϋπάρχουσες εμπειρίες και τις νοητικές δυνατότητες κάθε μαθητή και θα δίνει έμφαση στην ενεργητικό ρόλο του μαθητή δημιουργώντας του κίνητρα. Οι μαθητές θα φέρνουν τις δικές τους προηγούμενες αντιλήψεις και απόψεις και θα εμπλέκονται με ενεργό τρόπο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Θα λαμβάνονται δηλαδή υπόψη τα στοιχεία που προβάλλει ο εποικοδομητισμός.

Παράλληλα θα δίνεται η δυνατότητα στο μαθητή να αυτονομείται και να επιλύει προβλήματά του κάτω από την καθοδήγηση του δασκάλου ή μέσα από τη συνεργασία με ικανότερους συνομήλικους, όπως αναφέρει ο Vygotsky

Το περιβάλλον που δημιουργείται στο σχολείο αυτό δίνει έμφαση στη διευκόλυνση της μάθησης μέσα από την ανακαλυπτική μέθοδο και αναπτύσσει εσωτερικά κίνητρα μάθησης. Ο μαθητής με τις δικές του δυνάμεις μπορεί να

εμβαθύνει στο αντικείμενο με το οποίο ασχολείται και να ανακαλύψει τις θεμελιώδεις αρχές και σχέσεις που διέπουν τα επιμέρους στοιχεία του. Βασική προϋπόθεση εργασίας των μαθητών στο νέο σχολείο αποτελεί βέβαια η συνεργασία.

Τα στοιχεία αυτά είναι που προάγουν τη μάθηση και τη μεγιστοποιούν. Το νέο προτεινόμενο ολοήμερο σχολείο δίνει τη δυνατότητα στο δάσκαλο και το μαθητή να αναπτύξει όλα αυτά τα στοιχεία, αφού και ο χρόνος αξιοποίησης είναι μεγαλύτερος και η δυνατότητα εφαρμογής των νέων μεθοδολογιών εφικτή. Παράλληλα παρέχονται ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές και επιπλέον η δυνατότητα ολόπλευρης ανάπτυξης τους μέσα από τα ήδη υπάρχοντα στοιχεία αλλά και τα στοιχεία πολιτισμού που θα εφαρμόζονται.

5.Επίλογος

Η πολιτεία έχει χρέος να αναμορφώσει το ολοήμερο σχολείο. Να δημιουργήσει ένα σχολείο που θα στοχεύει στην παροχή ίσων ευκαιριών για όλους τους μαθητές, στην προσφορά αγωγής παράλληλα με τη γνώση, στην εξυπηρέτηση των απασχολούμενων γονέων, στην αποτροπή από την απογευματινή φροντιστηριακή απασχόληση των μαθητών. Ένα σχολείο που θα εξομαλύνει τις διαφορές μεταξύ των μαθητών, που θα υιοθετεί νέα μορφές και μεθόδους διδασκαλίας, που θα παρεμβαίνει ουσιαστικά στην κοινωνική αγωγή των μαθητών, που θα αφήνει χρόνο και χώρο στους εκπαιδευτικούς να απελευθερώνονται από τα κλειστά Αναλυτικά και Ωρολόγια Προγράμματα, που θα λαμβάνει σοβαρά υπόψη τη διαφορετικότητα των συνθηκών του περιβάλλοντος των μαθητών, που θα προσφέρει ποιοτικά στοιχεία πολιτισμού, που θα καθιστά ουσιαστικά το μαθητή κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την παραμονή του στο σχολείο ευχάριστη. .

Ένα τέτοιο σχολείο θα καλύπτει τις διδακτικές ανάγκες των μαθητών αποκλειστικά και μόνο κατά την παραμονή τους στο σχολείο και θα απελευθερώνει το μαθητή πλήρως μετά την απομάκρυνσή του από την τάξη. Ένα τέτοιο σχολείο θα μεγιστοποιεί τη μάθηση και θα είναι εποικοδομητικότερο και παράλληλα πολύ ενδιαφέρον, ουσιαστικό και ευχάριστο. Ένα τέτοιο σχολείο θα προετοιμάζει τους αυριανούς πολιτισμικά ώριμους πολίτες.

Βιβλιογραφικές παραπομπές:

- Βαρνάβα-Σκούρα, Τ.(1989). Διαθεματική προσέγγιση στη Διδασκαλία. Παιδαγωγική και Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια. *Ελληνικά Γράμματα*, 3, 14-21.
- Γιαννακόπουλος, Κ.(1949). *Βιωματικό Σχολείο*. Αθήνα.
- Δαμανάκης, Μ. (1997). *Η εκπαίδευση των ελληνοπαίδων στο Βέλγιο και στη Γαλλία*. Αθήνα: Guttenberg
- Θωίδης, Ι.(2000). *Σχολείο και ελεύθερος χρόνος. Συμβολή στην προβληματική του ελεύθερου χρόνου στα πλαίσια της λειτουργίας των σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. Διδακτορική Διατριβή. Φλώρινα.
- Καμαρινός, Δ.(2000). *Βιωματική μάθηση στο σχολείο*. Ξυλόκαστρο.
- Κασσωτάκης, Μ., Φλουρής, Γ. (2003). *Μάθηση και Διδασκαλία*. τ. Α', Αθήνα.
- Καψάλης, Α., (1995). *Χαρακτηριστικά του καλού σχολείου*. Θεσσαλονίκη: εκδ. Πανεπιστημίου Μακεδονίας

- Κεφάλαια, Μ.(1995). *Ολοήμερο Σχολείο: πρόκληση για αλλαγή ή απλή χρονική επέκταση. Κοινωνιολογική θεώρηση μιας καινοτομίας*. Εισήγηση στο 9^ο Συνέδριο ΔΟΕ-ΠΟΕΔ. Λευκωσία.
- Κόπτσης, Α.(2005). *Το Ολοήμερο κοινωνικό σχολείο της βασικής εκπαίδευσης Θεσσαλονίκη*: University Studio
- Κορδάκη, Μ. (2000). *Εγχειρίδιο χρήσης του Geometer-Sketchpad*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη
- Κορωναίου, Α.(1998). Η αναγκαιότητα της αναδιάρθρωσης του σχολικού χρόνου στη σημερινή εποχή. *Εικονικό σχολείο*, 1, 25-32.
- Κοσσυβάκη, Φ.(1998). *Κριτική - Επικοινωνιακή Διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg
- Κυρίζογλου, Γ., Γρηγοριάδης, Γ.(2004). Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο. Πώς αξιολογούν την εφαρμογή γονείς, δάσκαλοι και διευθυντές. *Μακεδόν*, 13, 28-35
- Μακράκης, Β. (1996). Η οικουμενική αγωγή στη σχολική εκπαίδευση: μια προσέγγιση . Στο Π.Καλογιαννάκη & Β. Μακράκη (Επιμ.) *Ευρώπη και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Ματθαίου, Δ.(2002^α), *Η Εκπαίδευση απέναντι στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Λιβάνης
- Ματσαγγούρας, Η.(2000^α). *Στρατηγικές Διδασκαλίας: Η κριτική σκέψη στη διδασκαλία- πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μαυρογιώργος, Γ.(1984). Σχολικό πρόγραμμα και παραπρόγραμμα. Στο Γκότοβος, Μαυρογιώργος, Παπακωνσταντίνου (Επιμ.), *Κριτική, παιδαγωγική και εκπαιδευτική πράξη*. Γιάννενα: Σύγχρονη Εκπαίδευση.
- Μπαγάκης, Γ.(2001), *Εμπειρίες και σκέψεις εκπαιδευτικών για τα προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπουζάκης, Σ.(1995). *Το ολοήμερο Σχολείο. Θεωρία και πράξη- σύγχρονες τάσεις*. Εισήγηση στο 9^ο Συνέδριο ΔΟΕ-ΠΟΕΔ. Λευκωσία.
- Πυργιωτάκης, Ι.(2001). Ολοήμερο Σχολείο: Μια πρώτη προσπάθεια εφαρμογής του στην Ελλάδα. Στο: Δ. Χατζηδήμου (Επιμ.). *Παιδαγωγική και Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη
- Ράπτης, Α, Ράπτη, Α, (2001), *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της Πληροφορίας*, Τόμος Α΄ και Τόμος Β΄ , Αθήνα: εκδ. Α. Ράπτη
- Τριλιανός, Θ. (2003). *Μεθοδολογία της σύγχρονης διδασκαλίας*. Αθήνα
- Χανιωτάκης, Ν.(2004), Από το παραδοσιακό στο σύγχρονο ολοήμερο σχολείο. Σχολειοποίηση και παραπαιδεία. *Μακεδόν*, Χειμ. 2004, 12, 48-55
- Χρυσοφίδης, Κ.(2000). *Βιωματική- Επικοινωνιακή διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg
- Dewey, J (1982). *Το σχολείο που μ' αρέσει*, (Μ. Μιχαλοπούλου Μετ.). Αθήνα.
- Dewey, J. (1924., *Τα σχολεία εργασίας*. (Μ. Μιχαηλίδου Μετ.). Αθήνα: Εστία.
- Fend, H., (1977). *Schulklima Soziale Einflussprozesse in der Schule, Sozialogie der Schule III*, Weinheim
- Holtapples, H.G..(1994). *Ganztagsschule und Schuloeffnung*, Weinheim/Muenchen: Juventa.
- Neill, A.S., Summerhill (1970). *Το ελεύθερο σχολείο*. (Ε. Γραμμένος Μετ.), Αθήνα.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press